

Nachtelijke bezigheden

Een van de vele belastingen die in vroeger jaren werden geheven, was die op het malen van graan, de accijns op het maal. In artikel 4 van de wet van 21 augustus 1822 (S.36) was bepaald: „Een ieder welke graan wil doen malen, zal ten kantore van den ontvanger over de gemeente, waarin de aangever woonachtig is, opgeven de hoeveelheid en het soort van het graan, het getal en de merken der zakken, waarin hetzelfde vervoerd, en den molen waarop het graan gemalen zal worden”. Voor het aangegeven graan werd door de ontvanger een „consent-biljet” afgegeven. Ook in die tijd probeerde men de belastingen te ontduiken en in het archief van de voormalige gemeente Vleuten (Inv.nr 1873) vond ik een kopie van een proces-verbaal, waaruit blijkt hoe het er toen aan toe ging. Het gebeurde vond plaats bij de Veldhuizer korenmolen, die ten westen van de Loobrug aan de Rijksstraatweg heeft gestaan, en de daartegenover liggende boerderij aan de Zandweg.

Proces-verbaal

„In den jaren een duizend acht honderd zeven en twintig, den vijfde Julij; Ter vordering van den Heere Gouverneur in de Provincie Utrecht, ter vervolging en voortzetting van den Heer Burgemeester van de Gemeente Vleuten; domicilium kiezende ten raadhuije der gemeente Vleuten voornoemd.

Verklare wij ondergetekenden Jacobus Willem Franciscus Martinet, commies der 2de klasse, Johannes Beuntjes, commies der 3de klasse, en Bernardus Hulsdonk, buitengewoon commies van de 4de klasse, bij de Administratie der Directe Belastingen, In en uitgaande Regten en accijnzen; de twee eerst-gemelde gestationeerd te IJsselstein en de laatstgenoemde gestationeerd te Jutphaas, voorzien van onze aanstellingen, op den eed door ons aan de lande gedaan;

Dat wij ten gevolge van vrij zekere informatie, dat er van tijd tot tijd frauduleuse vervoer van meel plaats had, komende van de graan molen van Jan van Kes, naar die van den woonhuize van den landbouwer Gijsbert Schevikhoven, schuins over dezelve woonachtig, en van daar weder naar elders geschiede; ons in den nacht van den vierde op den vijfde Julij ter surveillance hebben begeven om en in den nabijheid van den voornoemde molen te Veldhuizen; en na eenig vertoeven de klokke ongeveer vier uren voormiddag, aldaar ook werkelijk aan de overzijde van den Rhijn met een ledige kruiwagen hebben zien aankomen een jongeling dewelke met deszelfs kruiwagen is gereden op de hofstede van den dedoelde landbouwer Schevikhoven gelegen in de gemeente van Vleuten, welke onmiddellijk met denzelve beladen is terug gekeert en in het voorbij rijden met opgemelde G.Schevikhoven eenige hoorbare doch niet wel verstaande woorden heeft gewisseld, dat vervolgens ambtenaren zich naar den vervoerder hebben begeven (presumtief in dienst van Schevikhoven zijnde) die op onze aannadering één schoots vel van de kruiwagen, waar mede één zak met meel gedekt was, heeft afgenomen, en zich als toen op de vlug begaf, zich verbergende in het bak of zomerhuis van den dikwerf genoemde landbouwer Schevikhoven.

Dat het ambtenaren bij onderzoek gebleken is er goede bruik bare tarwe meel zich in deze zak bevond, en hebbende den kruiwagen met gemelde zak meel, onvoorzien van eenig biljet of biljetten, naar luid van art 240 der algemeene wet van 26e Augustus 1822, ten naatste kantore opgebracht, zijnde dat van Veldhuizen, en aldaar in tegenwoordigheid van de

Heer ontvanger en de ondergetekenden in absentie van den landbouwer G.Schevikhoven en hij voortvlugtige vervoerder, als gemelde Schevikhoven dit niet verkozen hebbenden, geopend, gewogen en geïnventariseerd, en hebben bevonden een kruiwagen met één zak gemerkt I-V-K, waarin zich bevond zeven en dertig ponden goede bruik bare tarwemeel, het welk wij gezamentlijk hebben gevalueerd ter somma van vijf gulden; en hebben voorts ambtenaren deze opgemelde zak tarwe meel ter wederzeids verzegeld, en dezelve alsmede den kruiwagen gesteld onder de oudste die en bewaring van den Heer ontvanger.

Door welk een en ander het hier voren voornoemde vermoede van ambtenaren alle zints is versterk geworden op zichts de connexie, waarin gezegde Schevikhoven tot den molenaar J.van Kes bestaat, als zijnde de zak ook gemerkt I-V-K, weshalve door ambtenaren tegen dikwerf genoemde Gijsbert Schevikhoven, als aansprakelijk zijnde voor de daden zijner bediende of knechts, en voor 't geene dier opzichts op zijn erf geschiedt, tegen hem hebben opgemaakt en gedeclareerd proces verbaal, aangezien hij Schevikhoven strijdig heeft gehandeld en heeft doen handelen met art.2 en 3 van 't Provinciaal Besluit van 17 Julij 1824 en daardoor geincureerd heeft eene boete van vijftig gulden, onverminderd de verbeurte van het meel, de zak en de kruiwagen, benevens de bijbetaling van de opcenten, waarvan wij aanzegging hebben gedaan, met sommatie tot de voldoening der geincureerde boete.

Van al 't welk wij het tegenwoordig procesverbaal hebben opgemaakt en gesloten, ten vier uren namiddag van den zevende Julij 't jaar als in 't hoofd dezes gemeld, en afwezenheid van den bekenden, als hebbende op onze gedane uitnodiging om bij de redactie tegenwoordig te zijn en lecture te ontvangen gedifficulteerd, terwijl daarvan een copie aan den bekeurde is aangeboden welke het zelve door de dienstmaagd is aangenomen.

En hebben getekend

Was getekend J.W.F.Martinet J.Beuntjes B.Hulsdonk

Op heden den zevende Julij 1800 zeeven en twintig ten zeven uren na middag compareerde voor ons suppliant vrederegter van het kanton IJsselstein de ambtenaren opzichters van het vorenstaande proces verbaal welke de waarheid van hetzelfde met eede hebben bevestigd en deze met ons ondertekend.

Was getekend M.Storij v.Blokland

J.W.F.Martinet J.Beuntjes B.Hulsdonk

Geregistreerd te IJsselstein den zevenden Julij achttien honderd zeven en twintig deel drie folio negen en dertig vac zeven. Ontvangen regt tachtig cent 13 opc tien en een halve cent / 13 opc tien en een halve cent voor 't Syndicaat.

regt	f -,80	
13 opc	" -,10c) + 1	
id.Synd.	" -,10c)	f 1,01

Eene gulden een cent.
de ontvanger ad junt.
P.Fister"

De „vertaling” van dit voorbeeld van ambtelijk taalgebruik in die tijd laat ik graag aan de lezer over.

J.W.Schoonderwoerd